

Hayastan tənəzzül yaşayır: bu ölkədə iqtisadiyyat çöküb, cinayətlər artıb, korrupsiya dərinləşib

Başda Paşinyan olmaqla məmurlar üçün yeganə məqsəd mümkün qədər çox varidat əldə etməkdir

Postmüharibə dönəmində Hayastanın sosial-iqtisadi sahədə üzləşdiyi problemlərin əhatə dairəsi daha geniş miqyas almaqdadır. Artıq bu ölkənin özündə də açıq etiraf edilir ki, hadisələrin real gedişi Hayastanın bir dövlət olaraq tarixin arxivinə qovuşmasını şərtləndirir. O da xüsusi olaraq vurğulanır ki, mövcud problemlərin həlli üçün son 5 ildə hakimiyyət hər hansı konsepsiya və ya tədbirlər planı həyata keçirməyib. Əksinə, iqtidarda təmsil olunanlar sələfləri kimi yalnız öz şəxsi mənafeələrini güdməkdədir, istənilən qanunsuz yolla daha çox varidat toplamaq barədə düşünməkdədirlər.

Xüsusilə postmüharibə dövründə yaranan mövcud sosial-iqtisadi durum bu ölkədə əhalinin yaşayış səviyyəsinin daha böyük sürətlə pisləşməkdə olduğunu göstərir. "4rd.am" nəşri yazır ki, istənilən ölkədə sənayenin bərpası, ilk olaraq, ölkəyə qoyulan investisiya və ayrılan kreditlər hesabına təşəkkül tapır: "İndi isə gəlin baxaq - müharibədən sonra Hayastana investisiya qoyan hər hansı bir investarla rastlaşan olubmu? Əksinə, müharibəyə qədər ölkədə mövcud olan azsaylı investolar da Paşinyan hakimiyyətinə olan inamsızlıq üzündən Hayastanı tərk ediblər. Deməli, ölkənin "yüksəlişdə" olan sənaye istehsalı investolar tərəfindən aşağı səviyyədə qiymətləndirilib".

Qeyd olunur ki, bu halda ümid ancaq bank kreditlərinə qalır ki, burada da bank rəhbərləri inamsızlıq ucbatından "Hayastan iqtisadiyyatı"nın real sektoruna daxil olmaqdan çəkinirlər. Təsədüfi deyil ki, Hayastanda son iki ildə ölkə sənayesinə kredit qoyuluşları 35 milyon

dollar azalıb. Belə vəziyyətdə artıq iflic vəziyyətində olan iqtisadiyyatın rəqabətə davamlılıq reytingi aşağı düşməkdədir. Elə ötən il də ölkə iqtisadiyyatının rəqabət imkanları nəzərə cərpacaq dərəcədə zəifləyib. Buna səbəb dövlət rəsmilərinin korrupsiyaya qurşanması, qanunun aliliyi ilə bağlı problemlərin həllini tapmaması və biznes üçün bərabər şəraitin yaradılmamasıdır. Məhkəmə sisteminin müstəqilliyi yarıtmaz vəziyyətdədir, vergilərin toplanmasında korrupsiya halları geniş vüsət alıb, hökumət iqtisadi inhisarçılığa qarşı mübarizə aparmaqda acizdir.

Bunların fonunda Hayastanda törədilən cinayətlərin, o cümlədən ağır cinayətlərin sayı artıb. Bildirilib ki, ötən il Hayastanda 37 612, 2021-ci ildə 30 245 cinayət qeydə alınıb. 2022-ci ildə 881 ağır cinayət faktı təsdiqlənib ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq göstəricisindən 531 fakt çoxdur. Prokurorluğun məlumatına görə, ötən il qətlərin sayı da artıb. Ötən il Hayastanın silahlı

qüvvələrində isə 4570 cinayət hadisəsi qeydə alınıb.

"İravnuk" qəzeti isə yazır ki, məhz elə bu səbəbdən həddən artıq kasıb olan, əhalisinin böyük hissəsi ifrat yoxsulluq həddində yaşayan bu kiçik ölkədə sürətli inkişaf məhələsi yaşayan yeganə sahə korrupsiyadır. Korrupsiya Hayastanın bütün həyat sferalarında kifayət qədər dərin kök salıb və artıq ölkənin milli təhlükəsizliyinə də böyük təhdid yaradır. Belə vəziyyət sadə vətəndaşların mövcud hakimiyyətdən duyduğu narazılığın daha kəskin xarakter almasına, hətta sosial partlayış həddinə qədər yüksəlməsinə gətirib çıxarır. Ancaq Hayastanda tutduğu vəzifəsinin böyük və ya kiçikliyindən asılı olmayaraq demək olar ki, bütün məmur ordusu korrupsiya piramidasında yer aldığından bu problemə qarşı mübarizə yalnız kağız üzərindədir və vaxtaşırı verilən quru vədlərdən ibarətdir.

Korrupsiyaya qarşı strategiya hazırlansa da, müvafiq şura yaradılsa da, təbliğati kampaniyalar aparılrsa da, məmur oliqopoliyası reallıqda bu problemə qarşı hər hansı mübarizənin aparılmasına imkan vermir, əksinə, daha çox var-dövlət toplamaq üçün istənilən qanunsuzluğa getməkdən çəkinmirlər. Nəticədə ölkə həyatının ən müxtəlif sahələrində korrupsiya, rüşvətخورluq daha dərin kök salır, böyük sürətlə çiçəklənir. Məsələn, indi dövlət səviyyəsində açıq etiraf olunur ki, tək cə vergi sisteminə korrupsioner, rüşvətخور məmurların sayı iki min nəfərdən artıqdır. Media isə bildirir ki, vergilər naziri korrupsiya piramidasının əsas fiqurlarındandır.

Hayastan parlamentində təmsil olunan deputatlar da korrupsionerlər ordusunun ön sıralarında yer alanlardandır. Digər tərəfdən, deputat mandatı alanların böyük əksəriyyəti ölkənin tanınmış biznes-

menləri sayılır, onlardan bir çoxu hətta konkret sahələr üzrə ən iri inhisarçılardır.

Korrupsiya və rüşvətin tüğyan etdiyi sahələr sırasında silahlı qüvvələr, o cümlədən ordu xüsusilə fərqlənir. Medianın yaydığı sənədlərdə hətta Müdafiə Nazirliyində hərbi çağırışlar zamanı alınan rüşvətlər, onların kimə çatması, rüşvətin zonalar üzrə təsnifatı əks olunur. Belə məlum olur ki, müdafiə naziri tək cə hərbi çağırışlar zamanı milyonlarla dollar gəlir əldə edir. Həmçinin orduya ayrılan vəsaitin böyük hissəsi də təyinatı üzrə xərclənməyərək nazir və baş qərargah rəisi tərəfindən mənimsənilir.

Hayastanın hüquq-mühafizə orqanları da rüşvət və korrupsiyanın miqyasına görə seçilənlər cərgəsindədir. Belə ki, bu orqanlar hüquqların mühafizə olunmasından başqa hər işlə məşğuldurlar. Məsələn, Hayastan daxili işlər naziri Gürcüs-

tana metal boruların ixracını həyata keçirir. Lakin bu onun Gürcüstanda yeganə biznes layihəsi deyil. Gürcüstanda fəaliyyət göstərən bukmecker kontorlarının əsas sahibi məhz Vaqə Kazaryandır. Hayastan daxilində də onun kifayət qədər biznes obyektləri mövcuddur.

Müxtəlif təşkilatlar tərəfindən Hayastanda aparılan sorğular göstərir ki, son illər ölkədə korrupsiyanın həcmi xeyli artıb. Rəyi soruşulanların əksəriyyəti bütün məmurların istisnasız olaraq rüşvət və korrupsiyaya qurşandığını düşünür. Hayastanda daha çox korrupsiyalaşmış sahələr kimi təhsil, səhiyyə, ordu, polis və məhkəmə sistemləri göstərilir.

Hətta iş o yerə çatıb ki, Qarabağda yaşayan haylar da sosial ədalətsizliyin, təbəqələşmənin pik həddə çatmasından gileylənirlər. Qondarma rejimin Ardarutyun adlı "partiya"sının İcraiyyə Komitəsinin sədri Arşak Abramyan hay mediası-

na açıqlama verərək deyib ki, onların Hayastanla dəhliz vasitəsilə olan əlaqələrinin zəifləməsi ciddi sosial problemlərə yol açıb: "Qarabağda (Sülməramlıların müvəqqəti nəzarəti altında olan Azərbaycan ərazilərini nəzərdə tutur-red.) sosial ədalətsizlik rekord həddə çatıb. Minlərlə hay işini itirib. Onların gəlirlərinin azaldığı halda bəzi iş adamları Xankəndi rejimi və vətəndaşların hesabına külli miqdarda gəlir əldə edirlər". O qeyd edib ki, əgər qondarma rejimin rəhbərliyi belə idarəçiliklə eyni məcrada davam etsə, etnik hayların narazılığı artaraq partlayış həddinə çatacaq.

Beləliklə, qeyd edilənlər Hayastanın üzləşdiyi ümumi böhranın daha da dərinləşəcəyindən xəbər verir və məğlub ölkənin indi daha böyük sürətlə öz məhvinə doğru sürükləndiyini göstərir.

*Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"*

Azərbaycan.- 2023.- 14 mart.- S.8.